

KIRÁLY ANDRÁS

ELKÉPESZTŐ SZERETET

FOTÓ: SZABÓ SÁNDOR

LOVASI ANDRÁS a magyar popzene egyik – ha nem a legismertebb – alakja: a Kispál és a Borz, valamint a Kiscsillag együttesek frontembere, zenél a Csíkkal, a Budapest Bárral és más együttesekkel. Január 14-én a debreceni érseki hivatal aulájában zenélt – de egészen más felállásban. Zenésztársa ezúttal régi barátja, a Pécsi Egyházmegye tudományos, kulturális és kommunikációs igazgatója, a Pécsi Tudományegyetem docense, HEIDL GYÖRGY teológus volt, akivel immár tizennégy éve zenél együtt – hobbiból. Véletlenül keresztelt együttesük a Görög Zenei Estéken Lackfi János megzenésített verseivel, Lovasi András dalaival és latin nyelvű himnuszokkal lépett fel. Lovasival számtalan interjú készült már zenei karrierjével kapcsolatban, most azonban a Véletlenről, a Heidl Györgyhöz fűződő barátságáról, hitéről és istenélményéről mesél. Nem kell sokat kérdezni, bőven és közvetlenül mesél, barátjával lendületesen egészítik ki egymás mondandóját.

A nyolcvanas évek végén biztos nagyot néztek volna, ha látják, hogy a görögkatolikus érsekség épületében Heidl György teológussal Szent Ambrus himnuszait éneklí – latinul...

L. A.: Pont az a lényeg, hogy nem lenne furcsa. Gyurival nagyon régóta vagyunk barátok. Együtt voltunk katonák is, s már akkor is közösen zenéltünk. Lakodalmas zenét játszottunk, mert azzal egy kis pénzt is lehetett keresni, és több kimenőt is kaptunk – a Helyőrségi Művelődési Otthonban játszottunk esküvőkön. Aztán Gyuri más akkordokat fogott, én meg más szövegeket írtam. Gyuriból eszmetörténész lett, belőlem meg botcsinálta „popper”.

Később, mikor közel laktunk egymáshoz, Gyuri újra elkezdett zenével foglalkozni, így óhatatlanul hamarosan újra közösen zenéltünk. Gyuri zenei projektje, a Sator Quartett ősi szakrális szövegeket, latin és ógörög himnuszokat, magyar népi imádságokat szólaltat meg kortárs zenei feldolgozásban.

H. GY.: 2004 végén, egy nagyon hideg téli napon egy barátommal lemezt vettünk föl, melynek András volt a hangmérnöke, fagyott kezekkel kezelte az erősítőt a tizennégy fokos próbateremben. Ekkoriban kezdtem el zenét írni Lackfi János verseire. Mivel nem tudok szépen énekelni, megkértem Andrást, hogy adja elő ő a számokat. Ő pedig énekelt, ötletet adott, hol változtassak, szövegeket is énekelt rájuk.

Ezzel a közös zenélgetéssel nem volt célunk, de aztán Gryllus Dániel a Kaláka Kiadó gondozásában megjelentette ezt a lemezt.

L. A.: A Műpában koncerteztünk, és velünk egy időben a Kaláka is koncertet adott egy másik teremben. A folyosón talákoztam Gryllus Dánival, ő javasolta, hogy a Hangzó Helikon sorozatban – melyben híres magyar költők műveit zenésítették meg kortárs zenészek – én is énekeljek valamit. Azt mondtam, hogy köszönöm, gondolkodom a dolgon. Aztán eszembe jutott, hogy itt van nekünk ez a kész lemezünk, amit Gyurival hoztunk össze. Igaz, hogy akkor Lackfi János még nem tartozott a magyar költészet halhatatlanjai közé, de Daninak nagyon tetszett az ötlet – mint kiderült, Jánossal szoros barátságot ápolnak, ő volt a tolmácsuk a franciaországi turnéikon. A Kaláka kiadta a lemezünket, János pedig büszke lehet magára, mert már életében bekerült a Hangzó Helikon klasszikusai közé. Ő egyébként azon kivételes képességekkel megáldott emberek közé tartozik, aki nemcsak hogy jó verseket ír, de jól is tudja előadni őket.

H. GY.: A lemez megjelenése után elég sokat játszottunk. A lemez műfaját tekintve rockos, de latin himnuszokra is írtam zenét, amely azonban kamarazene – bekerültek ezek is a „repertoárba”. Egyszer meghívtak bennünket Kapolcsra, ahol Lackfi János standupolt, mi zenéltünk – még egy ütőhangszeres barátom is beszállt. El is késtünk, az eső is szakadt, szóval a fellépés felejthető volt. Két hétre rá Őriszentpéteren egy pajtában játszottunk a Hétrétország fesztiválon, és akkora sikerünk volt, hogy az emberek nem engedtek el minket, folyamatosan játszanunk kellett. Ezekon a „mikroprodukción” játszottunk Lackfi-verseket, latin himnusokat és Lovasi-dalokat is. Mindig kísérletezünk, és Gábor Andor személyében most kiegészültünk egy kiváló ütőssel is.

L. A.: Az „együttesünk” félúton van a baráti zenélgetés és a produkció között. Nem lehet csak úgy a színpadra szólítani minket egy városi nagyszínpadon. Nem vagyunk popzenekar, nem is akarunk azok lenni. Leginkább hobbizenének nevezném, amit csinálunk. Gyurinak van munkája, nekem is van egy zenekarom, ezek mellett ez egy mellékszál.

Gondolta volna valaha, hogy latin himnusokat fog énekelni?

L. A.: Végül is régen a templomban is latinul énekelünk, bár a szöveget nem tudtam, inkább csak dúdoltam. Szegény nagymamám próbálta taníttatni a latin szövegeket, de nem járt túl sok sikerrel. Az egyházi zenét viszont mindig is szerettem, főleg a gregoriánt. Emlékszem, amikor fiatalabb koromban Bulgáriában jártam, egy csomó gregorián cédét hoztam magammal, mert birkalevesen és kefiren kívül mást nem nagyon lehetett ott kapni.

H. GY.: András egyébként nagyon alázatosan állt mind a Lackfi-anyaghoz, mind a latin himnuszokhoz. Ha az ő zenéjéről van szó, természetesen határozott elgondolásai vannak, de ez esetben figyelt és „tanult”. Elmagyaráztam neki a latin szövegeket, amelyeket aztán meg is tanult, már fejből éneklőket.

L. A.: Szegény nagymamám, most örülne, ha látna!

Heidl György mindig is határozottan és nyíltan szállt síkra a keresztény házasság és családmodell mellett. Egy rockzenésztől, egy poplegendától azonban ritkán hallani, hogy a házasság kapcsán Istent emlegeti...

L. A.: Nem hiszem, hogy poplegenda lennék. És azért nekem is volt egy-két vargabetűm az életben... Egyébként mindig is „látens” keresztény voltam, ott toporogtam az „előszobában”, mint ahogy szerintem a legtöbb ember. Hála Istennek, én nem sodródtam el a horoszkópozás

meg a többi „kvázi vallás” irányába. Meghatározó volt a feleségemmel való találkozás, ennek hatására tudtam, hogy a házasságot úgy fogom megkötni, ahogy „kell”: Isten színe előtt. Csak ennek van értelme, ennek van súlya. A polgári eskü engem nem is érdekel, aláírtuk a papírokat a megyeházán, és kész. Két ember egy kapcsolatban viszont csak akkor tudja életre szólóan összekötni magát, ha abban a kapcsolatban jelen van Isten.

Sokan úgy gondolják, hogy az Éjjel, álomban című Kispál-szám a szerelemről szól, pedig egy istenélményt meséli el...

L. A.: Ez egy régi történet. Valamikor a kilencvenes évek elején volt egy olyan személyes istenélményem, amelyet nehéz szavakba önteni. A számot 2004-ben írtam, és úgy fogalmaztam meg ezt az érzést, hogy „elképesztő szeretet”. Ez akkor egy jó jelzős szerkezetnek tűnt, de nem teljesen fedi le az érzést, igazából nem lehet szavakba önteni. Szerintem a szakrális művészetben is ezt az istenélményt próbálják megfogalmazni a művészek. Van, akinek ez úgy sikerül, hogy az az alkotás kétezer év után is lever a lábáról, és van, akinek a művét két hónap múlva elviszi a MÉH-be a kukásautó. Sokan küszködnek ennek az érzésnek a megfogalmazásával, ez egy igazi kihívás. Olyan személyes élmény ez, hogy nehéz a külvilágnak átadni. Nem véletlen, hogy én is csak sok-sok év után írtam dalt róla. Maga az élmény olyan élénken él bennem, mintha tegnap történt volna, de nagyon nehéz szavakba önteni, megtalálni rá a méltó formát.

Rajzszakos voltam, a kora keresztény művészetben tanultuk a korai Krisztus-ábrázolásokat, én meg elstoppoltam Görögországba, hogy megnézhessem a Daphni-kolostor Pantokrátor-mozaikját. No, az eredeti. Szüleim kiskoromban végighurcoltak az összes európai képtáron – azokat a képeket szerettem, amelyeken minél több fegyver, csatajelenet meg nyílt volt, Szent Sebestyén nagy kedvencem volt... A szemem tehát megszokta a művészetet, mint vizuális ingert. De amikor megálltam a Pantokrátor-kupola alatt, no, az valami más volt. Ez egy egyszerű Krisztus-ábrázolás, de alá állva és fölnézve rá, érződött rajta, hogy miért hívják ítélő Krisztusnak. Csak azért mentem oda, hogy a tanáromnál szerezzek egy jó pontot, de nem készültem arra, amiben részem volt. Egy viszonylag kis templomban az egész kupolát betölti a haragvó szemű, ítélő Krisztus, amely alatt eltörlődik, szinte elvész az ember, és érzi önmön apró és jelentéktelen voltát.

Mit gondol egy hívő popzenész a „gitáros” miséről?

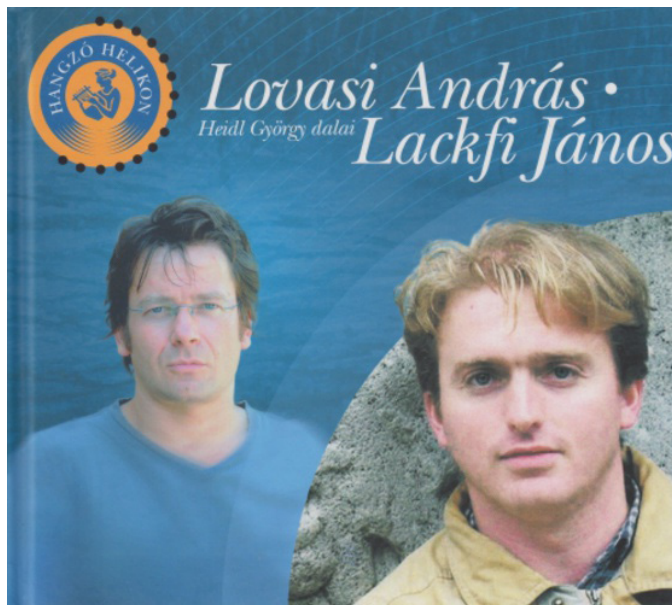
L. A.: Szerintem a popzene egy más akusztikai térbe született. A templomnak nagyszerű akusztikája van, ahol gyönyörűen szól az ének, az orgona, de a perkusszív hangszerek – mondjuk a gitár vagy a dob – egyszerűen nem ilyen nagy zengéssel bíró térbe valók. A templomba akusztikus zene kell, és abból sem mindegy, milyen. Az adott terekben kialakuló zenének evolúciója van. A popzene nincs elektronika, hangosítás nélkül. A templomi térbe pedig fölösleges a hangosítás. Őszintén szólva, engem gyerekkorom óta ki lehet üldözni a templomból a beatmisékkel. Ezt a stílust én csak „Isten-country”-nak hívom.

ÉJJEL, ÁLMOMBAN

(Lovasi András, Kispál és a Borz)

Éjjel álmomban jó helyen voltam, éjjel álmomban
 Éjjel álmomban jó helyen voltam, éjjel álmomban
 Nem láttam, de tudtam, nem láttam, de tudtam,
 Hol vagyok, és hol van
 Mindenhol volt, mindenhol van
 Mindenhol volt, mindegy, hol van
 Mindegy, hol volt, mindegy, hol van
 Elképesztő szeretet, elképesztő, hogy szeretett,
 elképesztő szeretet
 Éjjel álmomban jó helyen voltam
 Éjjel álmomban

Telefonja segítségével olvassa le a QR-kódot, és hallgassa meg Nagy Szent Gergely pápa **Immense caeli conditor** című himnuszát a *Véletlen és a Lautitia* gyermekkorúsának előadásában!

